

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
etunimi.sukunimi@pirha.fi
pirha.fi

Vastaus valtuustoaloitteeseen
9.10.2024

Vastaus valtuustoaloitteeseen ensihoitoyksikön lisääminen eteläiselle Pirkanmaalle

Valtuutettu Pekka Järvinen (SDP) ja muut allekirjoittaneet ovat jättäneet aluevaltuustossa 13.5.2024 valtuustoaloitteen "Ensihoitoyksikön lisäämiseksi Eteläiselle Pirkanmaalle". Aloitteessa todetaan, että VALS-yöpäivystyksen sulkemisen vaikutuksista 1.6.2024 alkaen ei ole tehty perusteellista selvitystä, ja aiheeseen liittyviä laskelmia kustannuksista ja säästöistä ei ole tehty oikeilla luvuilla. Aloitteessa arvioidaan, että yöpäivystyksen sulkemisen johdosta potilasturvallisuus heikkenee varsin suurella alueella Pirkanmaalla, ja todetaan Vesilahden ensihoitotilanne heikoksi. Aloitteessa esitetään yhden 24/7 yksikön perustamista eteläiselle Pirkanmaalle.

Ensihoitopalvelun palvelutasopäätös ja palvelutasototeuma vuonna 2024

Terveystieteiden tutkimuskeskus määrittää hyvinvointialueet tekemään ensihoidon palvelutasopäätökset. Palvelutasopäätöksessä määritellään ensihoitopalvelun järjestämistapa, palvelun sisältö, ensihoitopalveluun osallistuvilta edellytetty koulutus, yhteistyöalueen ensihoidokeskuksen valmistelemat tavoitteet ajasta, jossa väestö tavoitetaan, ja muut alueen ensihoitopalvelun järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat. Palvelutasopäätöksessä on määriteltävä ensihoitopalvelun sisältö siten, että palvelu toteutetaan tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti ja siinä otetaan huomioon ensihoidon ruuhkatilanteet sekä yhteistyöalueen resurssit. Asetuksen ensihoitopalvelusta mukaisesti hyvinvointialueet jaetaan yhden neliökilometrin kokoisiksi soluiksi, jotka luokitellaan neljään riskialueluokkaan: ydintaajama, muu taajama, asuttu maaseutu ja muut alueet. Ensihoidon tehtävät luokitellaan hätäkeskuksen riskinarviossa neljään kiireellisyysluokkaan A, B, C ja D,

joista A on korkeariskisin ja D matalin. Ensihoitopalvelun tehtäväkiireellisyysluokassa A ja tehtäväkiireellisyysluokassa B käytetään väestön tavoittamisaikojen kuvaamisessa riskialueluokittain tunnuslukuja, joilla kuvataan missä ajassa puolet alueen väestöstä tavoitetaan (keskiluku eli mediaani) sekä tunnuslukuja, joilla kuvataan missä ajassa 90 prosenttia väestöstä tavoitetaan (90 % osuus). Ensihoitopalvelun C- ja D-kiireellisyysluokkien tehtävissä 90 prosenttia alueen väestöstä pyritään tavoittamaan C- tehtäväkiireellisyysluokassa 30 minuutissa ja D-tehtäväkiireellisyysluokassa kahdessa tunnissa. Asumattomille alueille (muut alueet -riskialueluokka) ei määritellä väestön tavoittamisaikoja. Tavoittamisaika määritellään viiveeksi ensimmäisen ensihoidon yksikön saamasta hälytyksestä siihen, kun ensimmäinen yksikkö ilmoittaa olevansa kohteessa. Saman alueluokan väestön tulee saada yhdenvertainen palvelu ensihoitopalvelun järjestämistavasta riippumatta.

Pirkanmaan hyvinvointialueen aluehallitus hyväksyi ensihoidon palvelutasopäätöksen 24.4.2024 vuosille 2024–26. Palvelutasopäätöksen lähtökohtana oli samantasoisten palvelujen tarjoaminen riskeiltään ja palvelutarpeiltaan samanlaisilla alueilla. Maantieteelliset näkökohdat ja terveydenhuollon muu päivystystoiminta huomioiden, väestölle tulee tarjota mahdollisimman tasaveritaiset mahdollisuudet saada apua. Palvelutasopäätöksellä ensihoitopalvelun ambulanssien valmiustunteja nostettiin 12,7 %, 756 valmiustunnista vuorokaudessa 852:een. Valmiustunnit kohdennettiin palvelutasopäätöksessä siten, että yhteistyöalueen palvelutasopäätöksen riskiluokakohtaiset aikatavoitteet saavutettaisiin aiempaa paremmin, maantieteellisiä eroja hyvinvointialueen sisällä samaan riskiluokkaan kuuluvien alueiden välillä tasattiin, palvelutarpeiltaan samankaltaisten kuntien ambulanssiresursointia yhdenmukaistettiin ja harvaanasuttujen alueilla yöaikainen viranomaisvalmius turvattiin useilla alueilla pelastustoimen ja ensihoitopalvelun yhteisillä moniviranomaisyksiköillä. Eteläisellä Pirkanmaalla ensihoidon valmiutta parannettiin nostamalla Vesilahdelle asemoituvan yksikön valmius 12 tunnista ympärivuorokautiseksi. Valmiustuntien noston myötä yksikkö pystyy turvaamaan yöaikaan erityisesti Vesilahdelta itään olevia alueita (Lempäälä, Akaa, Valkeakoski), kun näiden alueiden yksiköt ovat sidottuina tehtäviin.

Palvelutasototeuma on vuonna 2024 tammi-heinäkuu-jaksolla pysynyt edellisvuoden tasalla. Palvelutasototeumassa ei myöskään havaittu eroa koko Pirkanmaan laajuudessa tarkastelussa ennen ja jälkeen VALS:n yöpäivystyksen sulun 1.6.2024.

Kaavio 1. Ensihoidon tehtävien tavoittamisajat minuutteina eri riskiluokissa ja tehtävien kiireellisyysluokissa tammi-heinäkuussa vuosina 2023 ja 2024.

	AB 50%			AB 90%			C 90%			D 90%		
	v. 2023	v. 2024	tavoite	v. 2023	v. 2024	tavoite	v. 2023	v. 2024	tavoite	v. 2023	v. 2024	tavoite
ydintaajama	6,3	6,4	6,0	10,7	10,8		18,1	17,1	-	53,2	55,8	-
muu taajama	8,2	8,1	8,0	15,0	14,4		23,4	22,3	-	57,8	56,5	-
haja-asutusalue	16,2	16,0	15,0	27,7	26,0		38,3	35,2	-	70,3	73,1	-
asutut yhteensä	7,93	7,97	-	16,9	16,9	-	24,3	23,3	30,0	58,1	58,5	120,0

Kuntatason tarkastelussa palvelutasototeumassa on edelleen huomattavaa vaihtelua. Tammi-kesäkuussa 2024 heikoin toteuma oli Pirkkalassa, Lempäälässä, Nokiolla ja Kangasalla, kun huomioidaan eri riskiluokkiin kohdentuneet tehtävämäärät ja kullekin riskiluokalle asetetut tehtävien tavoittamisaikatavoitteet.

Eteläisen Pirkanmaan kuntien palvelutasototeuma

Rajatummassa, eteläisen Pirkanmaan tarkastelussa (Akaa, Lempäälä, Punkalaidun, Urjala, Valkeakoski ja Vesilahti) ympärivuorokautinen AB-tehtävien palvelutasototeuma on ollut pitkälti aiemmalla tasolla. Riskiluokittain havaitaan vaihtelua molempiin suuntiin, kun tarkastellaan sulun jälkeistä aikaa, alkuvuotta 2024 ja vuoden takaista vastaavaa aikajaksoa. On huomattava, että eteläisellä Pirkanmaalla erityisesti ydintaajama-alueiden ja haja-asutusalueiden tehtävämäärät ovat vähäisemmät ja kahden kuukauden (kesä-heinäkuu) tarkastelujakso on varsin lyhyt palvelutason arvioimiseksi, ja siksi näihin mittaustuloksiin liittyy suurempi satunnaisvaihtelu.

Asutuilla alueilla (taulukko 1, rivi 24 h asutut alueet yht.) A- ja B-kiireellisten tehtävien 50 % -osuuden tavoittaminen on hieman heikentynyt sulun jälkeen: 8,5 min kesä-heinäkuussa 2023; 8,6 min tammi-toukokuussa 2024; 8,9 min kesä-heinäkuussa 2024. Toisaalta asuttujen alueiden 90 %-osuuden tavoittaminen on parantunut: 17,0 min kesä-heinäkuussa 2023; 17,8 min tammi-toukokuussa 2024; 16,7 min kesä-heinäkuussa 2024.

Kun edelleen rajataan palvelutasototeuman tarkastelu yöaikaan klo 20–08, vastaten VALS päivystyksen sulkuaikaa, on A- ja B-kiireellisten tehtävien 50 % -osuuden tavoittamisessa heikkeneminen verrattuna alkuvuoteen ja vuoden takaiseen vastaavaan aikajaksoon 2023: 8,7 min kesä-heinäkuussa 2023; 9,1 min tammi-toukokuussa 2024; 9,7 min kesä-heinäkuussa 2024. 90 %-osuuden tavoittamisessa yöaikainen palvelutaso on hieman parantunut sulun

jälkeen: 17,5 min kesä-heinäkuussa 2023; 17,7 min tammi-toukokuussa 2024; 17,2 min kesä-heinäkuussa 2024.

Kaavio 2. A- ja B-kiireellisten tehtävien 50 % - ja 90 % -osuuksien tavoittamisajat eteläisellä Pirkanmaalla eri riskiluokka-alueilla VALS-sulun jälkeen kesä-heinäkuussa 2024, ennen sulkua tammi-toukokuussa 2024, sekä kesä-heinäkuussa 2023.

	AB 50%			AB 90%		
	6-7/2023	1-5/2024	6-7/2024	6-7/2023	1-5/2024	6-7/2024
24h ydintaajama	7,5	7,1	7,3	14,3	15,8	15,7
24h muu taajama	8,2	8,5	8,6	14,7	14,9	14,5
24h haja-asutusalue	13,1	13,7	13,2	22	23,3	19,7
24h asutut alueet yht.	8,5	8,6	8,9	17	17,8	16,7
klo 20-08 asutut alueet yht.	8,7	9,1	9,7	17,5	17,7	17,2

Vesilahden ensihoidon palvelutasototeuma on sairaanhoitopiirin järjestämisvastuu aloituksesta v.2013 lukien ollut Pirkanmaan heikointa. Merkittävimmät syyt tälle on alueen haastava maantiede ja hyvin vähäiset tehtävämäärät. Kunta muodostuu lähinnä haja-asutusalueesta, ja alueen kattava tavoittaminen on haasteellista vesistöjen rikkoessa alueen yhtenäisyyden. Merkittävin tehtäväkeskittymä ja kunnan keskus on kunnan itälaidalle sijoittuva taajama, jolloin alueen yöaikainen tavoittaminen on ollut tarkoituksenmukaista aiemmin toteuttaa idästä, melko läheisestä Lempäälän keskusta käsin. Tällöin kunnan läntisten alueiden yöllinen tavoittaminen on ollut vielä päiväaikaakin hitaampaa, heikentäen kunnan kokonaistoteumaa.

Vesilahden ambulanssin valmius nostettiin 1.3.2024 alkaen ympärivuorokautiseksi, kun se aiemmin oli 12 h valmiudessa. Kunnan palvelutaso on resurssiparannuksen jälkeen edelleen jäljessä Pirkanmaan keskiarvosta. A- ja B-kiireellisten tehtävien sekä 50 %- että 90 % - osuuksien tavoittaminen on parantunut vuodentakaiseen verrattuna kaikissa riskiluokissa. Kaikkien asuttujen alueiden 90 % -osuuden tavoittaminen näyttäytyy tarkastelussa heikentyneenä, koska suhteellisesti suurempi osa tehtävistä kohdentui v. 2024 haja-asutusalueille, missä sekä tavoitteet että toteuma ovat matalampia kuin muu taajama -alueilla. Pienen tehtävämäärän johdosta (yhteensä 42 AB-tehtävää Vesilahdella maaliskuu-heinäkuussa 2024) suuri satunnaisvaihtelu rajoittaa havainnon luotettavuutta ja mahdollisten taustasyiden arviointia.

Kaavio 3. A- ja B-kiireellisten tehtävien 50 % - ja 90 % -osuuksien tavoittamisajat minuutteina Vesilahdella maalisi-heinäkuussa v.2023 ja v.2024, sekä Pirkanmaalla kokonaisuutena maalisi-heinäkuussa v.2024.

	AB 50%			AB 90%		
	Vesilahti	Vesilahti	Pirha	Vesilahti	Vesilahti	Pirha
	3-7/2023	3-7/2024	3-7/2024	3-7/2023	3-7/2024	3-7/2024
24h, ydintaajama	-	-	6,2	-	-	10,6
24h, muu taajama	12	9,8	8	17,6	14	13,9
24h, haja-asutusalue	19,1	15,5	15,6	26	25,7	25,6
24h, asutut alueet yht.	13,3	10,8	7,9	23	25,5	16,5

Ensihoitopalvelun tehtävämäärät ovat olleet laskussa vuonna 2024. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla 2024 tehtävämäärät tippuivat Pirkanmaalla kokonaisuutena 7,6 % ja eteläisellä Pirkanmaalla 7,7 %. Yöaikaiset klo 20–08 tehtävämäärät vähenivät edellisvuoteen verrattuna tammi-kesäkuussa eteläisellä Pirkanmaalla 18 % (v. 2023 5648 kpl, v. 2024 5215 kpl). Yöaikaiset ambulanssikuljetukset VALS:n päivystykseen olivat ennen sulkua myös laskussa (tammi-toukokuussa v. 2023 505 kpl, tammi-toukokuussa v. 2024 413 kpl).

Valtuustoaloitteeseen ratkaisuvaihtoehtoina on

- 1) aloitteen mukaisesti yhden uuden 24/7 yksikön perustaminen eteläiselle Pirkanmaalle, jo toteutetun Vesilahden yksikön valmiusnoston lisäksi, tai
- 2) aloitteen toteuttamatta jättäminen

Aloitteen mukaisen uuden yksikön vuosikustannus on n. 900 000 eur netto. Huomioiden tämänhetkinen palvelutasototeuma, uuden yksikön asemapaikaksi perusteltu ratkaisu olisi Valkeakoski. Ratkaisu mahdollisesti korjaisi havaittua heikentymistä yöaikaisessa AB 50 % -tavoittamisessa eteläisellä Pirkanmaalla, ja parantaisi erityisesti Valkeakosken, Lempäälän, Pälkäneen ja Akaan palvelutasoa. Yksikön lisäyksellä ei odotettavasti olisi vaikutusta Pirkkalan heikkoon toteumaan.

Mikäli aloitetta ei toteuteta, jatkuu eteläisen Pirkanmaan palvelutaso odotettavasti samankaltaisena kuin edellä on analysoitu 1.1.2024 jälkeistä toteumaa. Eteläisellä Pirkanmaalla palvelutasototeuma pysyy samanlaisena kuin nyt, mutta ei poikkea muista selkeämmin alle palvelutasopäätöksen tavoitetason jäävistä kunnista Pirkkala, Nokia, Kangasala, Sastamala, Ylöjärvi, Juupajoki ja Hämeenkyrö.

Toimielinkäsittely

Vastaus valtuustoaloitteeseen on käsitelty hyvinvointi- ja kokonaisturvallisuusvaliokunnassa xx.xx.2024.

Johtopäätökset

Aloitteen toteutuksen ei katsota muuttavan palvelutasopäätöstoteumaa Pirkanmaalla niin merkittävästi suhteessa kustannuksiin, että siinä eteneminen olisi perusteltua.

Tampereella 9.10.2024

Mika Kontio

Tehtäväaluejohtaja, pelastusjohtaja